

PUBLICIST I NOVINAR OSKAR TARTAGLIA (Split 1887. - Split 1950.)

UDK: 070.42 Tartaglia, O.
070(497.5 Split)(091)"19"

Stručni rad
Primljeno: 15. XI. 2003.

NORKA MACHIEDO-MLADINIĆ
Krajiška 28
10 000 Zagreb, HR

*Premda manje poznat član ugledne splitske patri-
cijske obitelji, Oskar Tartaglia je svojim djelovanjem i
nadasve svojim novinarskim radom bio aktivni sudio-
nik političkog života grada Splita. Njegovo djelovanje
i njegov zanimljiv život mogu se sagledati iz njegovih
objavljenih radova i rukopisa sačuvanih u obiteljskom
arhivu.*

"Novinar je kao alkoholičar i kao što se ovaj ne može da kani alko-
hola, tako ni novinar ne može da se kani novinarstva."¹ Ovu je misao
mogao izreći samo onaj tko je tu istinu duboko u sebi osjećao, a upra-
vo je takav bio Oskar Tartaglia, njezin autor.

U demokratsko-liberalnom obiteljskom okruženju Oskar Tartaglia
rano je došao u dodir s novinama, i oduvijek su ga više zanimali novin-
ski članci negoli gradiva školskih udžbenika. Od srednjoškolskih dana
počeo se baviti novinarstvom: pisao je članke, postao je urednik, bio
je izdavač i vlasnik novina, te bi nakon zabrane lista ili njegova finan-
cijskog sloma za kratko vrijeme započeo s izdavanjem drugih novina;
pisao je i objavljavao do kraja života.

Prvi rad Oskara Tartaglie, kratka novela *Život*, objavljen je 1907. u *Hrvatskom đaku*, zagrebačkom glasilu Hrvatske napredne omladine. Započevši studij prava 1908. u Zagrebu, Tartaglia se uključuje u redove napredne omladine i surađuje u zagrebačkim listovima *Pokret* i *Obzor*, u splitskoj *Slobodi*, riječkom *Novom listu*, listovima koji su bili naklonjeni naprednoj omladini i podržavali je u njezinim nakanama. Godine 1909. u splitskom je socijaldemokratskom listu *Glas malog puka* objavljen Tartaglin prijevod djela Petra Krapotkina *Omladini*, koji je tiskan i kao zasebna brošura s njegovim uvodnim tekstom.

Prvo uredničko iskustvo Oskar Tartaglia stječe 1910. stupivši u redakciju *Slobode*, glasila Hrvatske pučke napredne stranke, u kojem je dugogodišnji glavni urednik bio njegov brat Ivo, koji je bio i tajnik dalmatinskog ogranka stranke.

Sve intenzivnijim uključenjem Oskara Tartaglie u nacionalistički omladinski pokret raste njegova suradnja sa svim omladinskim glasilima: *Preporodom*, *Ujedinjenjem*, *Vihorom*, *Glasom juga* i *Naprednjakom*. Tartaglia s Vladimirom Čerinom 1911. u Zagrebu pokreće *Val*, stranačko neovisno glasilo hrvatske i srpske omladine. Organi vlasti budno su pratili rad omladine koja je sve otvorenije izražavala protuaustrijsko raspoloženje i zalagala se za slogu i jedinstvo sa Srbima, pa su listove s takvim sadržajem već nakon nekoliko brojeva zabranjivali. *Val* je već nakon četvrtog broja bio zabranjen. Oskar Tartaglia je 1912., od broja 91, postao glavni i odgovorni urednik *Slobode*, u kojoj sve otvorenije izražava svoje mišljenje i mišljenje svojih drugova, čime je list dobio borbeno nacionalističko obilježje. Iste godine izbio je rat na Balkanu koji su Srbija, Crna Gora, Grčka i Bugarska vodile protiv Turske, te su čitatelji bili željni svježih novosti s bojišta. Organi vlasti glasilo zabranjuju, a Tartaglia se snašao tako što je *Slobodu* od 3. prosinca 1912. tiskao kao dnevni bilten na jednom listu. Kako bi čitateljima mogao pružiti neposredne obavijesti, odlazi koncem godine u Beograd, gdje postaje ratni izvjestitelj. Njegovi članci tiskani u *Slobodi* čitani su s velikim zanimanjem, a organi vlasti smatrali su ih vrlo opasnim za Austro-Ugarsku Monarhiju. Prvi balkanski rat vodio se od listopada 1912. do svibnja 1913., a već u lipnju izbija novi sukob na Balkanu, koji je izazvao međunarodnu napetost i otvorio mogućnost izbijanja svjetskog sukoba.

Godine 1914. Oskar Tartaglia je počeo izdavati vlastite novine i nesputano ih uređivati po osobnom uvjerenju. *Zastavu* je pokrenuo 2. ožujka 1914. sa samo nekoliko stotina kruna koje mu je posudio, zapravo dao, Milan Marjanović. Tartaglia je bio vlasnik novina, njihov izdavač, te glavni i odgovorni urednik. Novine su trebale biti *nezavisno i slobodoumno glasilo*, kako je pisalo u podnaslovu, koje će izražavati javno mnijenje. U prvom broju je objašnjen njihov naziv: "*Zastava*, narodna naša zastava, koja nije samo znak, nego zavjet, neokaljana zastava vjernosti naroda i vjere u narod, borbena zastava i znak da smo još tu i da želimo i hoćemo ostati - neka zaleprša i prkosi vjetrovima i nasrtajima. To je zastava hrvatstva, ali potpuno hrvatska, nenatrujneno i nepomućeno hrvatska, slobodno hrvatska i široko hrvatska, a to za nas znači u isti mah i srpska i slovenačka: jugoslavenska." List je izražavao neprijateljstvo prema Austro-Ugarskoj, Njemačkoj i Italiji, a širio ideju državnog i narodnog jedinstva, tj. jugoslavenstva. Uspjeh je bio neočekivan. Svaki broj je bio razgrabljen. List je izlazio dva, poslije tri puta tjedno, na četiri stranice velikog formata. Njegov je utjecaj na žitelje Splita bio očit: dvojezičnih natpisa na trgovinama bilo je manje, a roditelji su ispisivali svoju djecu iz talijanskih škola. List je izražavao i protivljenje upotrebi talijanskog jezika u svakodnevnom komuniciranju nauštrb hrvatskom narodnom jeziku. Donosio je novosti iz Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine. Poneki manji članak bio je pisan ćirilicom. Mnogi članci bili su cenzurirani. Dopisnici su bili: Niko Bartulović, I. F. Lupis, Silvije Alfirević, Mislav Bartulica, B. G. Andjelinović i drugi.

Hici Gavrila Principa ispaljeni 28. lipnja 1914. na austrougarskog prijestolonasljednika Franju Ferdinandada odjeknuli su širom svijeta. *Zastava* je jedina od listova tu vijest objavila bez izraza žaljenja i crnog okvira, a nekoliko dana kasnije donijela je i članak u obranu Srbije, što, naravno, nije prošlo bez posljedica. Dana 21. srpnja uslijedila je pretraga stana Oskara Tartaglie, a 24. srpnja njegov list je zabranjen, te je *Zastava* prestala izlaziti sa 46. brojem. Dva dana uoči objave rata, 26. srpnja, Tartaglia je bio uhićen i odveden u nekadašnju konjušnicu, gdje su bili zatočeni mnogi poznati Splićani.

Zbog svojega otvorenog, pisanog i usmenog, iznošenja antiaustrijskog stava i izražavanja želje za zbližavanjem južnih Slavena, Oskar Tartaglia bio je vrlo strogo kažnjen. Kao talac pridodan je pratnji vojske na putu od Rijeke do Boke kotorske. Prepušten civilnoj vlasti prebačen je u mariborsku kaznionicu, a zatim u Graz, gdje je osuđen na pet godina strogog zatvora. U samici tamnice u Karlauu proveo je šesnaest mjeseci. Teški uvjeti tamnovanja ostavili su posljedice na njegovo zdravlje. Smršavio je toliko da ga je majka mogla prepoznati tek po glasu, a do kraja života patio je od želučanih tegoba koje je zaradio u zatvoru.

Osloboden općim pomilovanjem, donekle oporavljen bolničkim liječenjem u Zagrebu, Oskar Tartaglia vraća se u svoj rodni grad. Iste godine, 1919., pokreće obnovljenu *Zastavu*. Prvi broj tiskan je 1. svibnja. Nakon nešto više od mjesec dana, 20. lipnja 1919., Kotarsko poglavarstvo nove države, Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, donijelo je odluku o zabrani tiskanja lista na mjesec dana, te je tako četrnaesti broj lista izišao 16. lipnja, a petnaesti tek 21. srpnja. *Zastava* je izlazila do 22. kolovoza 1919. te je 24. broj bio i zadnji. Svima koji su čitali *Zastavu* Tartaglia je preporučio *Život*, dnevnik dalmatinskih demokrata, u kojem je bio član uredništva.

Od 23. lipnja 1919. u Splitu se tiska *Narod*, glasilo jugoslavenskih nacionalista, s kojim je surađivao i Oskar Tartaglia. U želji da nova, netom formirana državna zajednica bude uspješna, Tartaglia se zalaže za ispravno rješavanje mnogobrojnih pitanja. Teško ga je pogađala talijanska okupacija naših krajeva, bio je nezadovoljan popustljivim načinom vođenja pregovora s Talijanima. Vlastima je smetalo iskazivanje nezadovoljstva i razočaranja novom državom u vrijeme kada još najviši organi vlasti nisu bili dokraja uspostavljeni i kada još nije bio u potpunosti zaključen ugovor s Italijom.

Izborne pripreme za konstituirajuću Narodnu skupštinu godine 1920. povećavale su napetost u zemlji. Bilo je sve očitije da zajednička država nije ni ravnopravna ni demokratska, a objektivne poteškoće poratnog vremena sporo su se rješavale. Stanovništvo Dalmacije bilo je osobito pogođeno talijanskom okupacijom i sklapanjem nepovoljnoga Rapallskog ugovora.

Dana 27. travnja 1920. Oskar Tartaglia počinje izdavati *Novi list*, kao vlasnik, direktor i odgovorni urednik. Kao i *Zastava*, trebalo je to biti izvanstranačko glasilo, ali nakane izdavača bile su jasne: list je na raspolaganju onima koji teže za jedinstvenom, demokratskom, parlamentarnom državom, koja će se temeljiti na snažnom gospodarstvu i socijalnoj pravdi. "Prilike koje su zavladaile", proklamira uredništvo, "moraju ozlovoljiti svakog razumnog i poštenog Jugoslavena kojemu je narodni i državni interes preči od partijskog i staleškog." Redakcija lista se zalaže za odstranjenje iz države svega onoga što je trulo i zastarjelo, kako bi se počela "graditi Jugoslavija kakovu smo zamišljali u danima borbe i stradanja; graditi Jugoslaviju kao jedinstvenu, nedjeljivu, na demokratskim temeljima... sa najširim teritorijalnim i ličnim samoupravama i slobodama".

Tartaglia je otvoren u analizi programa stranaka prigodom izborne kampanje za Narodnu skupštinu. Protivnik je radikala jer oni "hoće samo veliku Srbiju! Ona (stranka) hoće da se uguši i hrvatstvo i slovenstvo, a pogotovo jugoslavenstvo".² U drugom članku Tartaglia imenuje glavne krivce za postojeće stanje: Nikolu Pašića, Stojana Protića i Ljubu Jovanovića, koji samo žele ostati na vlasti.³ Po njegovu mišljenju, oni su organizatori solunskog procesa protiv generalštabnog pukovnika Dragutina Dimitrijevića Apisa i srpskih oficira.

Tartagliini članci bili su često na udaru cenzure. Cenzurirani su njegovi napisi u brojevima 72, 95, 102, a zbog članka *Dovidova na sudu* broj 103 je zaplijenjen.

Oskar Tartaglia, čovjek bez dlake na jeziku, piše o viđenim ljudima Dalmacije: Ivanu Krstelju, Mati Drinkoviću, Prvislavu Grisogonu, Budislavu Andjelinoviću, Urošu Desnici, Josipu Smodlaku. Hvali ono dobro što su učinili, ali i kudi ono što im po njegovu mišljenju ne služi na čast. Tako spočitava Desnici što je prilikom odlaska Talijana iz Knina u svom govoru veličao Srbiju, a nije spominjao Jugoslaviju, a u više navrata "iskalio se na braću Hrvate česarovo roblje".⁴ Tartagliu boli nepravda; reagira na imenovanje Gjüre Corazze višim zemaljskim savjetnikom u Šibeniku, a upravo je on sudio i Tartagli. Za sebe otvoreno kaže: "Bio i ostao vjeran i pošten, narodan i slobodan jugoslavenski monarhista; za narodno jedinstvo; jer je otvoren neprijatelj

neprijateljima naroda našeg, jer gleda svakome u oči i udari svakoga po prstima, u bedra, pa u rebra, jer nije pristaša nijedne stranke, već bezobzirice kritizira i ljude i stranke."⁵ U drugom članku o sebi je napisao: "Onakav sam kakav sam bio, ali ipak me krivo gledaju i zapisaše me u crnu knjigu... Da sam bio kao G. Corazza bio bih dobar i vjeran podanik i Jugoslaven."⁶

Tartaglia se zauzima za Jakova Gabrića i pita se tko je kriv što su Vlada i Ministarstvo unutrašnjih poslova izdali nalog policiji da iz Splita protjera bivšeg socijaldemokrata koji već 25 godina živi u Splitu. Smatra da je Gabrić "od svih komunista najumjereniji, najbolji, najnepogibeljniji i najpametniji". Gabrićevo žalbu ne prihvća ni policija, ni pokrajinska Vlada, ni Ministarstvo, pa mu ne preostaje drugo nego se pripremati na odlazak. Na kraju Svetozar Pribičević, ministar unutrašnjih poslova, obustavlja izgon. Tartaglia se pita kome je sve to trebalo.⁷

Beogradu je smetalo i to što *Novi list* donosi članke protiv talijanske okupacije naših krajeva, jer se time širi nezadovoljstvo u cijeloj Dalmaciji, a nova se vlast okrivljuje za nebrigu prema ovom bogom danom prostoru.

O Oskaru Tartagli se raspravljalo na sjednici Ministarskog vijeća u Beogradu, čak se tražilo da bude protjeran iz Splita i interniran te da mu se onemogućí daljnje izdavanje bilo kojih novina. Prijedlog da se Tartagli dodijeli odličje odbijen je. Najviše mu se zamjeralo što je bio članom organizacije *Ujedinjenje ili smrt*, koja je skršena sudskim procesom u Solunu 1917. i izvršenjem smrtno kazne nad njezinim vođom Dragutinom Dimitrijevićem Apisom. Tartagliu boli što njega, koji je u Austro-Ugarskoj proglašen veleizdajnikom, kao veleizdajnika tretiraju i u Kraljevini SHS. Zaboravlja se na ono što je propatio u Austro-Ugarskoj i koliko je pridonio njezinu rušenju. Budući da se pozitivno izjašnjavao o Apisu, smatraju ga neprijateljem države i dinastije. Tartagliu ne smeta što nije ministar, što ne obnaša druge visoke dužnosti kao mnogi njegovi drugovi, ali ga boli što ga prikazuju kao negativca i gotovo neprijatelja. Svima poručuje: "Oskar Tartaglia je pošten čovjek, nema para kojim ga mogu kupiti. Ja sam tako rekuć gol i bos, ali imam vedro čelo i svakome mogu da u oči gledam." Neka odličje nose oni

"koji su pod Austrijom bili izrodi i izdajice narodne misli, sluge i janjičari Beča i Pešte".⁸

Posljednji broj *Novog lista* bio je 499, a tiskan je 26. listopada 1922. godine. List je prestao izlaziti zbog novčane krize i gubitka od 300.000 kruna, što ne treba čuditi ako se zna da Tartaglia nije pokretao novine kao spretan poduzetnik, misleći na dobitak, nego zato da bi on i njegovi istomišljenici mogli slobodno iskazivati svoja stajališta.

Oskar Tartaglia se ponovno javlja godine 1926. u *Istini*, listu narodnih socijalista iz Zagreba. Reagira na ružnu političku borbu koja se razvila na prvim poslijeratnim općinskim izborima u Splitu. Od 1918. uspješni gradonačelnik Splita bio je njegov brat Ivo. U tom razdoblju Split se znatno razvio i postao važnim upravnim, gospodarskim i kulturnim središtem. Ivo Tartaglia svoju gradonačelničku dužnost nije smatrao političkom, nego administrativnom, nije bio član ni jedne političke stranke, u nekoliko je prigoda javno ukazivao na greške režima te predlagao uređivanje države na načelima demokracije i ravnopravnosti svih njezinih naroda, s visokim stupnjem autonomije općina.⁹

Ono što Oskara Tartagliu smeta kod ovih općinskih izbora jest to što se borba vodi "za politiku i stranke", a ne za sposobne i radišne ljude, još manje za razvoj i napredak Dalmacije. Radićevci rabe lozinku "za crvenu kapu i motiku, za hrvatstvo", što je po Tartaglinu mišljenju samo izlika kojom se želi doći na vlast u splitskoj općini.¹⁰

Na poticaj brata Ive Oskar Tartaglia nastavlja studij prava, što i nije bilo lako nakon višegodišnjeg prekida prepunog događaja. Vjerojatno je to bio razlog njegova preseljenja u Zagreb, gdje godine 1927. završava studij. Zagrebačku maglu, hladnoću i vlažno vrijeme Tartaglia je teško podnosio. Čeznuo je za splitskim suncem, a nedostajali su mu i prijateljski razgovori. Ubrzo se vraća u Split.

Početak 1928. godine o svom trošku tiska knjigu *Veleizdajnik*, prisjećajući se svog sudjelovanja u predratnom omladinskom pokretu i svojega tamnovanja, te iznoseći pojedinosti o organizaciji *Ujedinjenje ili smrt*. Djelo je izazvalo znatan interes - o njemu se raspravljalo i pisalo.

Novinar Oskar Tartaglia još će se jedanput okušati kao vlasnik i izdavač te glavni i odgovorni urednik novina, dakako, pod nazivom *Zastava*. Prvi broj ove treće *Zastave* izašao je 1. siječnja 1931. Tartaglia je smatra nastavkom ranijih glasila istog imena.¹¹ Njegova je namjera bila da oko te novine okupi "sve ratne i predratne Jugoslavene pogotovo one koji rade na javnom političkom i narodnom polju" kako bi bili "narodna skupina kritike i kontrole". Suradnici lista žele podržati "sve ono što je dobro, pošteno, naše narodno i jugoslavensko, a rušit ćemo i pobijati sve što može da škodi zdravom narodnom razvoju". Njihov je program: "za pravdu, jednakost i slobodu, protiv nerada i nereda, korupcije, pokvarenosti i nekarakternosti; protiv separatista, terorista i komunista - za jugoslavenski narod i jugoslavensku državu."¹²

Od osamdesetog broja *Zastave* Tartaglia redovito tiska kolumnu *Šetajući po Splitu*, u kojoj u lokalnom žargonu i vedrom tonu piše o nevažnim dogodovštinama koje su, poznajući mentalitet Splitskana, sigurno rado čitane. List izlazi tri puta tjedno u tiraži od 4.000 primjeraka. I ova *Zastava* bit će kratkog vijeka, kao i probuđena nada u bolje razdoblje zajedničke države. Tartaglia je 14. ožujka najavio reorganizaciju poslovanja kako bi od 1. svibnja list izlazio kao dnevnik. Za vrijeme preuređenja poslovanja, kako je sav posao ležao isključivo na njemu, *Zastava* je izlazila jednom tjedno. Očito Tartaglia nije uspio obaviti složeni posao reorganizacije i naći nove radnike i suradnike, te je *Zastava* posljednji put izašla 4. travnja 1931. Bio je to njezin 99. broj.

Kao odvjetnik Oskar Tartaglia nije imao većeg uspjeha. Svoju odvjetničku praksu obavljao je u odvjetničkoj kancelariji Šimunić-Ljubić, a nakon položenog odvjetničkog ispita 1934. otvorio je u Splitu vlastitu kancelariju. Godine 1937. preselio se u Novi Sad, ali ondje njegov odvjetnički rad nije bio dobro primljen te se već sljedeće godine vraća u Split i ostavlja se advokature.

Drugi svjetski rat Oskaru Tartagli donosi nove nevolje. Talijani ga, pamteći njegovo suprotstavljanje njihovu posezanju za Dalmacijom i drugim našim krajevima, ne poštujući njegove poodmakle godine ni teško zdravstveno stanje, zatvaraju i šalju u internaciju na Lipare. Ondje se Tartagliino zdravstveno stanje drastično pogoršalo, tako da je stalno ležao, trpeći trajne bolove. Kada su liječnici utvrdili da je njego-

vo stanje kritično, 1942. je pušten na slobodu, a da bi mogao stajati i kretati se namjestili su mu čvrsti steznik s čeličnim oprugama.

Oskar Tartaglia vratio se u Split nakon 14 mjeseci tamnovanja. Zarepašten je zatečenim promjenama, prati ratna zbivanja i o njima piše. Duboko je potresen zlodjelima osvajača i još više bratoubilačkim sukobima. Suosjeća sa svim stradalnicima i žrtvama rata. Postupno raste njegova naklonost prema partizanskom pokretu, te vjeruje u partizanski slogan *bratstvo i jedinstvo*. O tome saznajemo iz njegova rukopisa pod nazivom *Ruše se carstva i kraljevstva nastaju republike*, završenom 1949. godine.¹³

Još jednom javit će se Tartaglia kao novinar. Godine 1946. postaje redoviti dopisnik iz Dalmacije u beogradskoj *Republici*, organu Jugoslavenske republikanske demokratske stranke. U svojim člancima piše o prometnim problemima Splita, umjetnosti, mogućnostima razvoja grada i priobalja, a prisjeća se i prošlosti.

Glavni urednik *Republike* 13. ožujka 1950. u nekrologu Oskaru Tartagli među ostalim o njemu piše: "Poletan slobodar, buntovan rodoljub, nacionalni i za ona vremena, socijalni revolucionar."¹⁴

O Tartagli novinaru može se još reći: u svom pisanju bio je iskren, ponekad i oštar. Njegove teme iz društveno-političkog područja bile su aktualne, a u razmatranju socijalnih tema osjeća se duboko razumijevanje socijalnih problema. Otvoreno je i spremno iznosio svoj stav i mišljenje, bez obzira koliko se to kome sviđalo, pa i onda kada je bio svjestan da će zbog svojega stava snositi posljedice.

BILJEŠKE

1. Oskar Tartaglia (O. T.): *Veleizdajnik*. Zagreb, 1928.
2. O. T.: *Za koga ću glasovat?* Novi list, Split, 1920., br. 152, 1.
3. O. T.: *Ubojica narodnog junaka i spasitelja-kandidat*. Novi list, Split, 1920., br. 162, 1.
4. O. T.: *Mrlje na suncu*. Novi list, Split, 1921., br. 202, 1.
5. O. T.: *Hvala!* Novi list, Split, 1921., br. 241, 1.
6. O. T.: *Gjuro Corazza*, Novi list, Split, 1921, br. 202. 1.
7. O. T.: *Tko je kriv?* Novi list, Split, 1921., br. 257.
8. O. T.: *Hvala!* Novi list, Split, 1921., br. 241, 1.

9. Više o tome u knjizi N. Machiedo Mladinić: *Životni put Ive Tartaglie*. Split, 2001.
10. O. T.: *Političke prilike u Dalmaciji*. Istina, Zagreb, 1926., br. 11.
11. Prvi broj treće Zastave je broj 72.
12. O. T.: *Za kralja, narod i Jugoslaviju*. Zastava. Split, 1931., br. 72.
13. Rukopis se nalazi u obiteljskom arhivu.
14. S. Miljanović: *Dr. Oskar Tartaglia*. Republika, Beograd, 1950., br. 229, 3.

IL PUBBLICISTA E GIORNALISTA SPALATINO OSKAR TARTAGLIA

Riassunto

Negli ultimi cinquanta anni, di Oskar Tartaglia non si parlava, nonostante fosse stato il partecipante attivo dell'irrequieto periodo prima della Prima guerra mondiale, e avesse preso parte negli avvenimenti accaduti dalla fondazione dello stato jugoslavo fino al suo crollo nel 1941.

Nella presente ricerca scientifica furono esaminate le sue opere pubblicate, manoscritti inediti, letteratura scientifica ed altre fonti storiche. Oscar Tartaglia, pur essendo stato giurista ed avvocato, scelse il giornalismo quale la sua attività principale.

Oskar Tartaglia visse una vita dinamica. Da studente, partecipò nel movimento giovanile per diventare, tra il 1908 ed il 1914, il capo del movimento rivoluzionario nazionale. Molto presto cominciò la sua attività giornalistica. Era pubblicista, editore, redattore e proprietario del giornale ZASTAVA (*La bandiera*) dal marzo al luglio del 1914; ZASTAVA (*La bandiera*) dal maggio all'agosto del 1918; NOVI LIST (*Il nuovo foglio*) dall'aprile del 1920 all'ottobre del 1922; ZASTAVA (*La bandiera*) dal gennaio all'aprile del 1931). Nell'anno 1928, alle proprie spese, pubblicò il libro ALTO TRADIMENTO, e nel 1939 l'opuscolo LA QUESTIONE CROATA. Scrisse fino alla sua morte. Le opere manoscritte, quali UNIFICAZIONE O MORTE e GLI IMPERI ED I REGNI CROLLANO, opera terminata nel 1949, furono preservate. Espose apertamente il suo disappunto della Monarchia austro-ungarica, la riluttanza alle aspirazioni degli Italiani al nostro territorio; mentre nell'appena fondato stato jugoslavo esprimeva la sua insoddisfazione per la irriverenza dei fondamenti di democrazia, uguaglianza dei popoli e ingiustizia sociale.

Pur essendo molto popolare e gradito in compagnia per il suo atteggiamento, sua allegria e senso di giustizia, la sua sincerità e franchezza fu giudicata e punita dalle autorità minacciando e rovinando la sua salute.

Oskar Tartaglia terminò la sua vita credendo di aver contribuito al miglior futuro dei suoi concittadini.

